Ministerstwo Sprawiedliwości

Departament Kadr i Organizacji Sądów Powszechnych i Wojskowych

DKO-V.0512.3.2026
Warszawa, 27 października 2026 r.

Szanowna Pani,

w odpowiedzi na petycję z 17 sierpnia 2026 r., Departament Kadr i Organizacji Sądów Powszechnych i Wojskowych uprzejmie przedstawia co następuje.

Należy rozróżnić instytucję lekarza sądowego od instytucji biegłego sądowego, bowiem pełnią one odmienne funkcje procesowe. Lekarz sądowy występuje przede wszystkim w związku z usprawiedliwianiem niestawiennictwa uczestnika postępowania z powodu choroby, natomiast dowód z opinii biegłego przeprowadzany jest w przypadkach wymagających wiadomości specjalnych. Zasady wykonywania czynności lekarza sądowego, w tym miejsce i tryb wystawiania zaświadczeń oraz dostępność lekarzy sądowych na obszarze właściwości sądu okręgowego, reguluje ustawa z dnia 15 czerwca 2007 r. o lekarzu sądowym (Dz. U. Nr 123 poz. 849 ze zm., dalej: ustawa o lekarzu sądowym). Zaświadczenie lekarza sądowego powstaje z inicjatywy samego zainteresowanego, po okazaniu wezwania lub zawiadomienia organu uprawnionego bądź po złożeniu oświadczenia o ich otrzymaniu i okazaniu dokumentu potwierdzającego tożsamość (art. 13 ustawy o lekarzu sądowym) – i nie dotyczy okoliczności sprawy, lecz wyłącznie zdolności albo niezdolności uczestnika postępowania do stawienia się z powodu choroby, na obszarze właściwości danego sądu okręgowego (art. 2 ust. 2 ustawy o lekarzu sądowym). Natomiast opinii biegłego zasięga organ procesowy. W myśl art. 193 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2026 r. poz. 490, ze zm. dalej: k.p.k), jeżeli stwierdzenie okoliczności mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy wymaga wiadomości specjalnych, zasięga się opinii biegłego albo biegłych, a o dopuszczeniu tego dowodu wydaje się postanowienie (art. 194 k.p.k.). Stosownie zaś do art. 278 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2026 r. poz. 468, ze zm., dalej k.p.c. w wypadkach wymagających wiadomości specjalnych sąd, po wysłuchaniu wniosków stron co do liczby biegłych i ich wyboru, może wezwać jednego lub kilku biegłych w celu zasięgnięcia ich opinii. Różnica dotyczy zatem konstrukcji obu instytucji, nie ich redakcji.

Odnosząc się do pierwszego postulatu petycji w zakresie punktu pierwszego zaproponowanego rozwiązania wskazać należy, że zmiana biegłego następuje w postępowaniu cywilnym w trybie art. 281 § 1 k.p.c., zgodnie z którym aż do ukończenia czynności biegłego strona może żądać jego wyłączenia z przyczyn, z jakich można żądać wyłączenia sędziego, przy czym zgłaszając wniosek po rozpoczęciu czynności obowiązana jest uprawdopodobnić, że przyczyna wyłączenia powstała później lub że przedtem nie była jej znana, o wyłączeniu zaś rozstrzyga sąd prowadzący sprawę po wysłuchaniu stron i biegłego (art. 281 § 2 k.p.c.). W postępowaniu karnym art. 196 § 1 k.p.k. wskazuje przyczyny wyłączenia działające z mocy prawa, art. 196 § 2 k.p.k. stanowi, że opinia wydana przez osobę nimi dotkniętą nie stanowi dowodu i że na miejsce biegłego wyłączonego powołuje się innego biegłego. Rzeczywistą podstawą wniosku strony jest art.

+48 22 52 12 888

www.gov.pl/sprawiedliwosc

Al. Ujazdowskie 11
00-950 Warszawa P-33

196 § 3 k.p.k., w myśl którego innego biegłego powołuje się, jeżeli ujawnią się powody osłabiające zaufanie do wiedzy lub bezstronności biegłego albo inne ważne powody – a więc na przesłankach znacznie szerszych niż w § 1. Należy przy tym podkreślić, że żadna z tych ścieżek nie prowadzi do lekarza sądowego i prowadzić nie może, bowiem lekarz sądowy nie wypowiada się o okolicznościach sprawy. Skierowanie, o którym mowa w petycji, nie miałoby w tym przypadku przedmiotu, a jego wydanie nie przybliżyłoby strony do zmiany biegłego. Z powyższych względów pierwszy punkt pierwszego postulatu petycji należy ocenić negatywnie.

W zakresie punktu drugiego pierwszego postulatu petycji warto podkreślić, że zgodnie z art. 12 ust. 3 ustawy o lekarzu sądowym, jeżeli stan zdrowia uczestnika postępowania uniemożliwia stawienie się na badanie, lekarz sądowy przeprowadza badanie i wydaje zaświadczenie w miejscu pobytu tej osoby. Przesłanką przeprowadzenia badania w miejscu pobytu zgodnie z ww. przepisem jest sam stan zdrowia, nie ma wymogu złożenia wniosku bądź też uzyskania skierowania, a ustawa posługuje się pojęciem miejsca pobytu, a więc szerszym niż użyte w petycji miejsce zamieszkania. Dodatkowo należy zauważyć, że art. 12 ust. 2 ustawy o lekarzu sądowym właściwym do wystawienia zaświadczenia czyni lekarza sądowego objętego wykazem dla obszaru danego sądu okręgowego, właściwego dla miejsca pobytu uczestnika, co oznacza, że swoboda wyboru, o której mowa w petycji już istnieje w granicach jednego wykazu. Dlatego też ww. rozwiązanie nie zasługuje na uwzględnienie. Warto dodać, że w myśl art. 8 ust. 1 i 2 ww. ustawy o lekarzu sądowym wykaz lekarzy sądowych jest prowadzony w formie pisemnej, lecz dodatkowo może być prowadzony w formie elektronicznej i umieszczony na ogólnodostępnej stronie internetowej sądu okręgowego. Ponadto informacje o miejscach, dniach i godzinach przyjęć lekarzy sądowych wraz z ich imieniem i nazwiskiem oraz numerem telefonu wywiesza się na tablicach ogłoszeń w siedzibach podmiotów, którym przekazywany jest wykaz, a także w miejscach wykonywania zawodu lekarza przez lekarzy sądowych. Powoduje to, że informacje o przyjmujących w danym okręgu lekarzach sądowych są łatwo dostępne dla wszystkich osób zainteresowanych

Rozwiązanie zaproponowane w punkcie trzecim pierwszego postulatu petycji, zgodnie z którym przedłożenie sądowi zaświadczenia wystawionego przez lekarza prowadzącego, niebędącego lekarzem sądowym powodowałoby obowiązek wydania przez sąd skierowania do lekarza sądowego jak również w punkcie czwartym pierwszego postulatu petycji zgodnie z którym złożenie wniosku strony o lekarza sądowego powodowałoby obowiązek wydania przez sąd skierowania do lekarza sądowego, nie zasługują na uwzględnienie. Jak wskazano wyżej informacje o lekarzach sądowych w danym okręgu sądowym są dostępne dla stron/uczestników postępowania, zatem mają oni możliwość uzyskania stosownego zaświadczenia od lekarza sądowego, w tym także od lekarza sądowego w okręgu swojego miejsca pobytu bez uprzednio uzyskanego skierowania. Wprowadzenie takiego wymogu przez ustawodawcę oznaczałoby natomiast uzależnienie dostępu do lekarza sądowego od uprzedniej czynności sądu, a więc skutek przeciwny do zamierzonego przez wnoszącą.

Przechodząc do drugiego postulatu petycji, przewidującego, że lekarz prowadzący, niebędący lekarzem sądowym, przekazywałby z urzędu odpis zaświadczenia lekarzowi sądowemu albo wydziałowi sądu zauważyć należy, że obowiązujące prawo zna już mechanizm współdziałania obu lekarzy, zbudowany jednak na wniosku, nie na działaniu z urzędu. Artykuł 14 ust. 1 ustawy o lekarzu sądowym nakłada na uczestnika postępowania obowiązek przedstawienia lekarzowi sądowemu posiadanej dokumentacji medycznej z przebiegu leczenia, a art. 14 ust. 2 tej ustawy zobowiązuje zakłady opieki zdrowotnej oraz lekarzy udzielających świadczeń zdrowotnych do niezwłocznego udostępnienia takiej dokumentacji na żądanie lekarza sądowego. Odpowiada temu art. 40 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty (Dz. U. z 2026 r. poz. 37, ze zm.), który wyłącza obowiązek zachowania tajemnicy

lekarskiej, gdy zachodzi potrzeba przekazania niezbędnych informacji o pacjencie lekarzowi sądowemu, przy czym art. 40 ust. 2a tej ustawy dopuszcza ujawnienie wyłącznie w niezbędnym zakresie. Przepis ten obejmuje przekazanie informacji lekarzowi sądowemu natomiast przekazywania dokumentacji sądowi ani jego wydziałowi nie legitymizuje. Postulat w części, w której nakazuje lekarzowi prowadzącemu przesłanie odpisu zaświadczenia wydziałowi sądu, wymagałby więc ustanowienia nowego wyłączenia tajemnicy lekarskiej i prowadziłby do wpływania danych o stanie zdrowia do akt sądowych bez inicjatywy pacjenta, a nawet wbrew niej, dlatego też ten postulat nie zasługuje na uwzględnienie.

W związku z powyższym, na podstawie przeprowadzonej analizy, należy jednoznacznie negatywnie ocenić postulaty zawarte w petycji.

Z wyrazami szacunku
Małgorzata Kosicka
Zastępca Dyrektora
Departament Kadr i Organizacji Sądów Powszechnych i Wojskowych
/podpisano elektronicznie/